

ŽATVA – Poľnohospodárske motívy v zbierke Nitrianskej galérie

kurátorka výstavy: Mária Janušová, dizajn a architektúra výstavy: Peter Liška

vernisaž: štvrtok, 16. máj 2019, 18.00 hod., trvanie výstavy: 17. 5. – 18. 8. 2019

miesto konania: Reprezentačné sály Nitrianskej galérie, Župné nám. 3, Nitra

Výstava s názvom Žatva predstavuje diela s poľnohospodárskou tematikou, ktoré výhradne pochádzajú zo zbierky Nitrianskej galérie. Tieto diela tvoria výraznú časť galerijnej zbierky, do ktorej sa prioritne nadobúdali v rokoch 1965 – 1989, teda od vzniku inštitúcie po pád komunistického režimu. Totalitná moc z Nitry postupne vybudovala centrum slovenského poľnohospodárskeho života, čo sa odrážalo nielen v rozsiahlej rastlinnej a živočíšnej výrobe, ale taktiež aj vo vede a umení - zakladali sa stredné odborné školy a učilištia s agrárnym zameraním, Slovenská poľnohospodárska univerzita či výstavisko Agrokomplex. Orientácia regiónu na agropriemysel sa obyvateľom každodenne pripomínala aj vizuálnou formou, a to v rámci umeleckých realizácií vo verejnom priestore a v interiéroch inštitúcií, kde plastiky, reliéfy, mozaiky alebo nástenné maľby zobrazovali výjavy z poľnohospodárstva.

Praktiky mocenskej ideológie sa rovnako prejavili aj v Nitrianskej galérii a jej zbierkotvornej činnosti, do ktorej sa prednostne kupovali diela s poľnohospodárskymi motívmi. Dôkazom vyhranenej akvizičnej politiky galérie je až enormné zastúpenie takýchto diel v zbierke, pričom sa skôr uprednostňovalo kritérium kvantity ako kvality. Veľakrát išlo o takmer totožné zobrazenia, získavali sa viacnásobné autorské variácie zachyteného výjavu, ako aj prípravné skice či odliatky.

Ťažisko v tejto špecifickej sekcii zbierky predstavuje tvorba v rámci dobovej oficiálnej umeleckej doktríny - socialistického realizmu, v ktorom práve poľnohospodárstvo a jednoduchý roľnícky život patrili k ústredným tematickým okruhom. Umenie socialistického realizmu však nemalo jednotvárný charakter. Keďže smer nebol jasne zafinovaný najmä v našich podmienkach - západnejšie od Moskvy - prinášal viaceré špecifiká a odlišnosti. Tie si je možné uvedomiť na príklade predstavenej galerijnej zbierky, ktorá súbežne prezentuje jednak výrazne ideologické, agitačné diela, priemerné, ako aj invenčné prístupy s originálnym rukopisom. Ukazuje sa tu problematika čiernobieleho rozdelenia umeleckej scény na oficiálnu a alternatívnu, a to predovšetkým pri významných menách slovenského dejepisu umenia, pre ktorých občasná tvorba ideologicky vyhovujúcich diel bola „chleboďarná“, keďže poskytovala možnosť rýchleho zarábku.

Zbierka poľnohospodárskych motívov sa zároveň súvisle rozrastala aj o diela slovenského modernizmu prvej polovice 20. storočia. Na výstave sú preto zastúpení aj autori ako Martin Benka, Miloš Alexander Bazovský, Ján Hála, Jozef Theodor Mousson či Maximilián Schurmann.

Výstava v Nitrianskej galérii je koncipovaná ako archív, čo znázorňuje konštrukčné členenie na ústrednej chodbe. Touto symbolikou galerijného depozitu s veľkým množstvom exponátov sa poukazuje na až obsesívne plnenie akvizičnej politiky galérie. Zatiaľ čo chodba využíva zhustený, preplnený spôsob inštalácie, v jednotlivých výstavných miestnostiach sa, naopak, uplatňuje intímnejšia atmosféra, pomocou ktorej sa vyzdvihuje originalita alebo špecifické črty vybraných diel. Predstavené zbierkové predmety sú rozdelené do viacerých skupín podľa zobrazených motívov. V každom zoskupení si je tak možné uvedomiť rozdiely medzi autorskými prístupmi k danému zachytenému výjavu.

Výstavný projekt sa zameriava na prácu s vlastnou zbierkou regionálnej galérie a nájdenie spôsobu, ako sa s ňou v súčasnosti vysporiadať. I keď od skončenia totalitného režimu ubehlo už 30 rokov, s pozostatkami a dedičstvom doby sa spoločnosť stále veľmi nedokáže vyrovnáť. Výstava „Žatva“ je preto v tomto zmysle aj určitým pokusom inštitúcie o sebakritiku a reflexiu jednej z jej kľúčových úloh - zbierkotvornej činnosti.

u. fond
na podporu
umenia

Výstavu z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.
Fond je hlavným partnerom projektu.

Partneri výstavy: Energy Holding, Arriva Nitra